

Співробітництво МВС України з Європейським Союзом у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки

Іващенко О.В., слухач 4-В курсу факультету підготовки працівників ОВС ННІЗН НАВС

Тенденцією сучасного етапу діяльності міжнародного співтовариства з підтримання або відновлення миру є підвищення ролі регіональних організацій, у першу чергу, європейських, у справі врегулювання локальних конфліктів. Активну роль у зміцненні міжнародного миру і безпеки в світі останнє десятиріччя грає Європейський Союз. З урахуванням стратегічного курсу України щодо євроінтеграції виникає низка питань стосовно доцільності її співробітництва з ЄС у галузі підтримання міжнародного миру, стану правового забезпечення цієї співпраці, ефективності системи управління діяльністю, пов'язаної з участю працівників органів внутрішніх справ України в операціях на користь миру під егідою Євросоюзу.

Низка угод, підписаних у Маастрихті 9 і 10 грудня 1991 р., що утворила так званий Договір про Європейській Союз, основний статутний документ об'єднання, мала за мету, зокрема, забезпечення єдиної внутрішньої та зовнішньої політики держав-членів об'єднання. З урахуванням змін, внесених Амстердамським договором 1997 р., ст. 11 (J.1) Договору містить основні принципи єдиної зовнішньої політики та політики в галузі безпеки: схильність до основних принципів діяльності ООН, захист спільних інтересів Союзу, підтримання миру і зміцнення міжнародної безпеки, сприяння міжнародному співробітництву, розвитку демократії, захисту прав людини тощо [4]. П. 2 ст. 17 (J.1) Договору пропонує нетрадиційну класифікацію видів діяльності на користь миру, передбачаючи участь членів Союзу в сумісних операціях гуманітарного і надзвичайного характеру, з підтримання миру (peacekeeping) та «розв'язання криз», фактично, відновлення миру, зокрема примушення до миру. Лондонська конференція з проблем Югославії, проведена в серпні 1992 р., яка спільно очолювалася Генеральним секретарем ООН і Президентом Євросоюзу, була першою спільною акцією цих двох міжнародних організацій у галузі зовнішньої політики. Представники ООН і ЄС у 1992-1995 рр. відіграли значну роль у спробах мирного врегулювання югославського конфлікту [2].

Досвід місії продемонстрував окремі недоліки в діяльності ЄС у галузі підтримання та відновлення міжнародного миру: відсутність механізмів раннього сповіщення і швидкого реагування, а також примушення до миру, що обумовило створення так званого Європейського корпусу, міжнародного військового об'єднання, здатного виконувати функції підтримання миру. Амстердамський договір 1997 р. ознаменував трансформацію Союзу із суто цивільного об'єднання в організацію, яка має значний військовий потенціал. Це було досягнуто за рахунок інтеграції в об'єднання Західноєвропейського Союзу. В галузі військового будівництва метою ЄС є створення сил швидкого реагування чисельністю 50000-60000 чоловік [3]. У своїй діяльності із забезпечення міжнародного миру та безпеки ЄС підтримує стратегічний союз з НАТО. Основи стратегічного партнерства, які були закладені Амстердамським договором 1997 р., отримали подальший імпульс у Декларації ЄС і НАТО про політику з європейської безпеки та оборони від 16 грудня 2002 р. Як реалізацію на практиці положень Декларації можна розглядувати передачу 31 березня 2003 р. владних повноважень над миротворчим військовим контингентом у Македонії від НАТО Євросоюзу. Операція об'єднання в Македонії «Злагода», на погляд фахівцями, є першою операцією ЄС з підтримання миру, зокрема з

використанням ресурсів НАТО. Спільні дії ЄС і НАТО в Македонії розглядаються аналітиками як початок процесу координації зусиль всесвітніх, міжрегіональних та регіональних організацій з підтримки стабільності в зонах взаємних інтересів [1].

У центрі уваги керівництва ЄС знаходяться і правоохоронні аспекти діяльності з підтримання або відновлення миру. На нараді представників поліції спеціального призначення Франції, Італії, Іспанії та Португалії, яка відбулася в Парижі 25-26 січня 1999 р., було визнано доцільним використовувати досвід діяльності Багатонаціональних підрозділів поліції спеціального призначення НАТО в Боснії і з цією метою сформувати напіввійськові Європейські сили безпеки та розслідувань. Ці сили повинні забезпечувати безпеку в зоні відповідальності операції на користь миру в перехідний, від примусення до миру до підтримання миру, період. На засідання Раді ЄС у м. Санта Марія де Фейєра 19-20 червня 2000 р. було прийнято рішення щодо підготовки у межах механізму «подолання криз» п'яти тисяч офіцерів поліції для участі в міжнародних операціях на користь миру [5]. Крім підготовки поліцейських спостерігачів, планується формування Спеціальної поліції, Європейського об'єднаного поліцейського з'єднання. 1 січня 2003 р. згідно з санкцією Раді Безпеки ООН (Резолюція 1396 від 5 березня 2002 р.) ЄС розгорнула «Поліцейську місію Європейського Союзу» (ПМЕС), яка замінила міжнародні поліцейські сили спеціального призначення ООН. До складу нового міжнародного поліцейського формування чисельністю 500 чоловік входять і держави-нечлени Євросоюзу [1]. З 15 грудня 2003 р. на території Македонії проводиться інша повномасштабна операція ЄС «Поліцейська місія Європейського Союзу в колишньої югославської республіки Македонія» (операція «Проксіма») [4]. Таким чином, за останні роки Європейський Союз перетворився на одного з найактивніших у світі суб'єктів діяльності правоохоронного характеру у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки, поступаючись за масштабами своїх операцій лише Організації Об'єднаних Націй. Ці обставини обумовлюють необхідність координації та співробітництва з Євросоюзом тих країн, які не входять до складу об'єднання, як членів НАТО (наприклад, США, Канада), так і членів СНД.

Керівництво Європейського Союзу усвідомлює, що розв'язання будь-яких регіональних конфліктів у Європі неможливо без участі таких провідних європейських держав, як Україна. За двадцять років участі в міжнародній діяльності з підтримання або відновлення миру Україна перетворилася на одного з найкрупніших контрибуторів персоналу операцій на користь миру. Станом на 31 січня 2014 року за загальною кількістю військовослужбовців, військових спостерігачів та працівників правоохоронних органів, направлених для участі в операціях з підтримання миру, вона займала одинадцяте місце в світі, в той час як за кількістю працівників поліції - шосте. Станом на лютий 2015 року працівники органів внутрішніх справ України приймали участь у семи міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки під егідою ООН: Кіпр-9, Конго-3, Косово-2, Ліберія-20, Південний Судан-39, Кот-Дівуар-13, Киргизтан-1 Секретаріат ООН-1.

Співробітництво між Україною та Європейським Союзом у галузі забезпечення міжнародного миру і безпеки відповідає стратегічним завданням обох сторін і має важливе значення в умовах євроінтеграції України.

Список використаних джерел:

1. Курко М.Н. діяльність міністерства внутрішніх справ України щодо європейської інтеграції: організаційно-правові засади: Автореферат дис. ... канд. юрид. наук: (12.00.07) / Нац. ун-т внутр. справ. - Х., 2004. - 21 с.

2. Consolidated Version of the Treaty on European Union <http://www.euobserver.com/nice/nice3.html>

3. Missions in Former Yugoslavia // Joint Center for Lessons Learned. Bulletin. Volume II, Issue 1. 2000. - P. 196-203.
4. European Union Police Mission in the former Yugoslav Republic of Macedonia (PROXIMA) < <http://ue.eu.int/pesd/proxima/index.asp?lang=EN>
5. Security Analysis: an European Police Force for Peace Operations < <http://www.eubusiness.com/news/stories/735/73481.html>